

Halina Natuniewicz

Biblioteka Muzeum Adama Mickiewicza w Warszawie

Biuletyn Polonistyczny 5/14, 99-103

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

4. K.Neuhüttler: Potrzeby czytelnika a struktura księgozbioru w bibliotece gromadzkiej (praca doktorska) 1965
5. B.Przysiecka: Czytelnictwo a ambicja zawodowa wśród młodzieży robotniczej (praca doktorska) 1965
6. K.Ziembicka: Walter Hoffmann. Studium metodologiczne (praca doktorska) 1965

Zestawienia bibliograficzne

1. Bibliografia pism ulotnych okresu rewolucji 1905-1907 w Królestwie Polskim. Praca zespołowa pod red. K.Kiepuskiej - w druku
2. M.Bohonos-Lewańska: Katalog poloników XVI w. w Bibliotece Ossolineum. 1963
3. J.Czerniatowicz: Bibliografia filologii klasycznej w Polsce. 1964
4. H.Hleb-Koszańska: Bibliografia piśmiennictwa o Lelewelu - druk 1962
5. Z.Jasińska: Warsztat teatrologa. Przegląd bibliograficzny podstawowych wydawnictw (praca doktorska) 1964
6. M.Kocięcka i Z.Żydanowicz: Monografia bibliograficzna W.Hugo w Polsce. 1962
7. A.Łasiewicka (redaktor): Bibliografia literatury dziecięcej i piśmiennictwa o niej. 1945-1960. 1962
8. J.Rudnicka: Bibliografia powieści polskiej XVII-XVIII w. 1963.

Opracował Henryk Sawoniak

BIBLIOTEKA MUZEUM ADAMA MICKIEWICZA W WARSZAWIE

Powstanie Biblioteki przypada na pierwsze lata istnienia i rozwoju Muzeum Adama Mickiewicza.

Książki pozostałe z wielkiej wystawy mickiewiczowskiej, zorganizowanej w r. 1948 przez Aleksandra Semkowicza, później pierwszego dyrektora Muzeum, część księgozbioru Leopolda Méyeta, którą zdołało ocalić Muzeum Narodowe w Warszawie, resztki zbiorów Muzeum Polskiego w Rapperswilu, odesłane przez Szwaj-

carję po wojnie, oraz dary wydawnictw i osób prywatnych stworzyły pierwszy zrab Biblioteki. Było tego jednak zaledwie paręset tomów. Dziś, po 10 latach istnienia Muzeum, księgozbiór liczy ponad 60 000 tomów.

Składają się na niego zbiory własne i depozyty.

Najcenniejszym zespołem w zbiorach własnych jest biblioteka Aleksandra Semkowicza, zakupiona dla Muzeum przez Ministerstwo Kultury i Sztuki w Roku Mickiewiczowskim (1955).

Semkowicz, bibliograf Mickiewicza i bibliofil, zgromadził w niej wiele cennych i rzadkich druków mickiewiczowskich samostnych, a także wycinków ujawniających mało znane mickiewicziana, rozrzucone po czasopismach różnych miejsc i czasów. Znajdujemy tu m.in. bogaty zbiór muzykaliów mickiewiczowskich, liczne wydania albumowe oraz ilustrowane, księgi pamiątkowe, czasopisma poświęcone Mickiewiczowi lub w jakiś sposób z nim związane, zaproszenia i programy uroczystości mickiewiczowskich organizowanych w różnych latach w całym kraju - razem 2790 pozycji.

Semkowicz, introligator-artysta, sam opracował własne zbiory, indywidualizując poszczególne oprawy z punktu widzenia wartości bibliofilskiej druku, serii wydawniczej, a także tematyki. Piękne oprawy ze skór najwyższego gatunku, zdobione złotem i kolorowymi motywami, pokazują wysoki kunszt introligatorski.

W Bibliotece Muzeum dostępny jest księgozbiór będący własnością Biblioteki Polskiej i Muzeum Adama Mickiewicza w Paryżu. Są to zbiory, które podczas ostatniej wojny z rąk niemieckich uratowała dla Polski Armia Radziecka. Opieka ze strony pracowników Muzeum oraz staranne zabiegi konserwatorskie wykonane przez specjalistów zdołały zahamować zniszczenia, jakim uległy te książki podczas wojny.

Na pierwszy plan wysuwa się tu Biblioteka Muzeum Mickiewicza w Paryżu, bogata w mickiewicziana, druki emigracyjne o tematyce literackiej, historycznej i politycznej, zawierająca czasopisma Wielkiej Emigracji i wspaniałą, ponad 10 000 pozycji liczącą kolekcję wycinków zebranych przez Władysława Mickiewicza z czasopism polskich i obcych. Nie brak wśród wycinków i odpisów własnoręcznych Władysława z pism rzadkich współczesnych poecie, których egzemplarzy widocznie nie można było nabyć.

W tej części zbiorów, która nosi znaki własnościowe Biblioteki Polskiej w Paryżu i jest najliczniejsza (ok. 40 000 vol.), znajdują się starodruki, druki zwarte z lat 1800-1939 i czasopisma, przeważnie jednak niekompletne.

Z rękopisów paryskich wraz z książkami dotarły do Warszawy niektóre listy i upoważnienia pisane przez Adama Mickiewicza (9 autografów, 5 listów Juliusza Słowackiego, notatniki lektur Heleny i Franciszka Malewskich, listy Heleny Malewskiej do Celinny Mickiewiczowej (1834-1853), listy blisko 600 osób do Władysława Mickiewicza z różnych lat (razem ok. 2 000 listów), odpisy niektórych dokumentów z życia politycznego Wielkiej Emigracji itp.

Korespondencja Malewskich i Władysława Mickiewicza stanowi cenne uzupełnienie zbiorów rękopiśmiennych po Marii Mickiewiczównie, przekazanych Polsce w roku 1952, a znajdujących się obecnie w Dziale Dokumentacji Muzeum.

Trzeci zespół odrębny stanowi Biblioteka Juliana Tuwima, którą wraz ze zbiorem pamiątek złożyły w Muzeum żona i córka poety (3 500 vol.).

Biblioteka, którą Tuwim zgromadził już po wojnie, ukazuje warsztat pracy poety i tłumacza, a jednocześnie wynik poszukiwań i pasji szperackiej bibliofila. Znajdujemy w niej wiele rzadkich wydań poetów XIX-wiecznych, niejednokrotnie z notatkami Tuwima, m.in. kolekcję wydań "Marii" Antoniego Malczewskiego, słynnego "Pana Tadeusza" - "z pieskami", którego okładka wydawnicza z ornamentem neogotyckim i datą 1834 jest wyjątkowa i jedyna.

Katalog książek, sporządzony pod okiem poety, zawiera wiele kart pisanych jego ręką.

Bogate archiwum rękopisów, złożone także w Muzeum, zawiera autografy dzieł Tuwima i jego korespondencję oraz kartoteki słownikowe.

Do pełnej charakterystyki zbiorów książkowych Muzeum trzeba dodać jeszcze wiadomość o bieżących nabytkach z zakupu, darów i wymiany. Tą drogą przybywa rocznie ok. 1 500 vol. z zakresu literatury, sztuki, historii i filozofii pierwszej połowy XIX wieku, a także z zakresu muzealnictwa, wybranych zagadnień historii sztuki, bibliografii i bibliologii. Chodzi przede wszystkim

kim o najpełniejsze objęcie romantyzmu w tekstach i opracowaniach, o gromadzenie pozycji oryginalnych, których edycje, a także oprawa czy proveniencja są dokumentami epoki.

Książka w Muzeum Mickiewicza jest zabytkiem na równi z przedmiotem artystycznym i pamiątką po pisarzu. Ten cel muzealny wytycza sposoby traktowania jej i udostępniania. Muzeum zachowuje odrębność poszczególnych zespołów książkowych o wartości historycznej, nadając im często oprawę ekspozycyjną. W ten sposób powstał Gabinet Juliana Tuwima, dostępny dla zwiedzających, a jednocześnie włączony poprzez katalog w ogólny ciąg biblioteczny. W najbliższym czasie w podobny sposób będą ustawione w osobnych salach Biblioteka Aleksandra Semkowicza, Biblioteka Muzeum Adama Mickiewicza w Paryżu, gablota Leopolda Méyeta, połączone zbiory wycinków.

W pracach oświatowych Muzeum przewidziane są też prelekcje o książce zabytkowej, o edycjach dzieł Mickiewicza na przestrzeni lat w oparciu o cenne eksponaty książkowe.

Muzealny charakter zbiorów zobowiązuje do szczególnej opieki konserwatorskiej. Biblioteka Muzeum pozostaje w stałym kontakcie z Centr. Laboratorium Konserwacji Archiwaliów przy A.G.A.D. w Warszawie i wszystkie zabiegi konserwacyjne przeprowadza pod kierunkiem mgr inż. Maryny Husarskiej i doc. Romualda Kowalika, kierownika Pracowni Mikrobiologicznej przy Instytucie Przemysłu Organicznego, których prace na temat ochrony zabytków papierowych są programowo drukowane w Blok-Notesie Muzeum Mickiewicza.

Biblioteka Muzeum pragnie służyć pracownikom nauki, zwłaszcza mickiewiczologom, udostępniając na miejscu książki objęte specjalną kuratelą, a wypożyczając poza obręb Biblioteki książki pozostałe.

Dużą trudność przy udostępnianiu zbiorów, a zwłaszcza czasopism, stwarza brak dostatecznych pomieszczeń magazynowych na terenie Muzeum. Część księgozbioru znajduje się dotąd w wypożyczonych magazynach Biblioteki Publicznej przy ul. Świerczewskiego. Nowowyprowadzone dla Muzeum kamienice pozwolą już wkrótce skoncentrować magazyny w gmachach własnych.

Szczegółowe katalogi alfabetyczne druków zwartych, czasopism i muzykaliów orientują w zbiorach własnych Biblioteki Muzeum, skrócony katalog i kartoteki ewidencjonalne umożliwiają korzysta-

nie ze zbiorów paryskich. Katalog wycinków, który będzie niewątpliwie uzupełnieniem bibliografii mickiewiczowskiej, znajduje się obecnie w przygotowaniu.

W oparciu o swoje zbiory Biblioteka załatwia kwerendy naukowe, najczęściej pisemne. udziela informacji bibliotecznych i bibliograficznych bezpośrednio i telefonicznie.

Kustosz Halina Natuniewicz

PRACOWNIA BIBLIOGRAFICZNA KOMISJI FILOLOGICZNEJ POZNAŃSKIEGO
TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ NAUK

W strukturze organizacyjnej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk od dłuższego czasu odczuwało się brak komórki specjalistycznej, poświęcającej się sprawie bibliografii.

Czyniąc zadość tej potrzebie, Komisja Filologiczna Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, na wniosek prof. St. Wrteła-Wierczyńskiego, powzięła uchwałę utworzenia w jej ramach Pracowni Bibliograficznej, mającej na celu systematyczne prowadzenie prac bibliograficznych związanych z badaniami Komisji, i - w związku z tym - wykonanie konkretnych zadań, wynikających z planów naukowych Towarzystwa. Zarząd sprecyzował nazwę nowoutworzonej komórki roboczej w brzmieniu następującym: Pracownia Bibliograficzna Literatury Wielkopolskiej przy Komisji Filologicznej PTPN. Kierownictwo Pracowni powierzono prof. S. Wierczyńskiemu.

Na pierwszy plan zostało wysunięte zagadnienie kultury literackiej Poznania i Wielkopolski w dwudziestoleciu międzywojennym 1918-1939. Temat, w obecnej fazie, podjęto jako syntezę bibliograficzną, która w oparciu o źródła głównie wielkopolskie ma dać usystematyzowany całościowy obraz życia literackiego i naukoliterackiego Poznania i Wielkopolski w okresie dwudziestolecia międzywojennego, a tym samym stworzyć wyczerpującą, źródłową podstawę późniejszych opracowań historyczno-literackich i interpretacyjnych.

Okres Dwudziestolecia wysunięto na czoło badań ze względów merytorycznych, organizacyjnych i ekonomicznych: okres ten jest skończony i zamknięty; źródła (czasopiśmienne i inne) są w